Vlasova I. Funding for university industry and community engagement: experience of Great Britain

The key documents regarding the legislative support of higher education of Great Britain at the national level are analyzed. In particular, the Higher Education and Research Act 2017.

The components and conditions of financial support for registered higher education institutions in Great Britain are clarified. According to the Higher Education and Research Act 2017 the conditions of financial support include: enable the OfS to require the repayment, in whole or in part, of sums paid by the OfS if any of the terms and conditions subject to which the sums were paid is not complied with; require the payment of interest in respect of any period during which a sum due to the OfS in accordance with any of the terms and conditions remains unpaid, and require a person to whom sums are paid by the OfS to provide the OfS with any information it requests for the purpose of the exercise of any of its functions”.

Sources of state higher education funding are identified. These include: grants to higher education institutions at the expense of: student’s tuition fee; maintenance loans; maintenance grants; grants for higher education institutions and scholarships for students from other government bodies such as UK Research and Innovation and the Department of Health and Social Care.

Funding and monitoring mechanisms for universities’ industry and community engagement have been identified. These mechanisms contain the following components are: higher education institutions’ knowledge exchange funding in order to ensure further growth of economic and social benefits via the Higher Education Innovation Fund for England; the monitoring system covering wide spectrum of activities of higher education institutions; student engagement partnership to coordinate knowledge exchange in student engagement at the national level; funding to support innovative development and strengthen cooperation via involvement in research and innovation in a region, carried out through The Strength in Places Fund.

Key words: *financial support for registered higher education providers; grants; Higher Education Innovation Fund; industry and community engagement; loans; maintenance grants; maintenance loans; sources of higher education state funding; tuition fee.*

УДК 378.091.212:364-322
DOI https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2022.88.11

Гевчук Н. С., Жиляк Н. В.

ПРОГРАМА РОЗВИТКУ ГОТОВНОСТІ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ СОЦІОНОМІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ ДО ВОЛОНТЕРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Проаналізовано, що інноваційною формою організації студентського життя у закладі вищої освіти та підготовки студентів до майбутньої професійної діяльності є волонтерська діяльність. Обгрунтовано, що волонтером може бути людина, яка добровільно, не переслідуючи корисливих цілей, займається діяльністю на благо суспільства, не отримуючи за це жодної грошової винагороди. Зазначено, що волонтерська діяльність – це робота спрямована на добровільне надання допомоги тим, хто її потребує. Волонтерська діяльність є соціально-педагогічним явищем, оскільки її розглядають як систему взаємовідносин між людьми, добровільне надання соціальної педагогічної та психологічної допомоги постраждалим верствам населення України. Визначено, що діапазон особистісних якостей студента дуже великий і широкий: у кожного свій характер, індивідуальні психологічні особливості, власний життєвий досвід, який збагачується під час навчальної діяльності в закладі вищої освіти. Доведено, що залучення студента до волонтерської діяльності допомагає удосконалити себе, знайти своє професійне призначення. Основним рушійним мотивом участі майбутніх фахівців у волонтерській діяльності є реалізація особистих професійних амбіцій та можливостей студента. Розроблено програму розвитку готовності іноземних студентів соціономічних спеціальностей до волонтерської діяльності в Україні.

В Україні студентські волонтерські групи функціонують майже при кожному вищому закладі освіти, центрах соціальних служб для сім’ї, дітей та молоді, численних громадських організаціях, здійснюючи переважно соціально-педагогічну роботу у профілактичному, просвітницькому, реабілітаційному, рекреативному, інформаційному, охоронно-захисному та соціально-побутовому напрямах. Студенти навчальних закладів різного типу здійснюють волонтерську роботу під час проходження практики. Після її закінчення багато з них залишається працювати волонтерами в організації, яка за профілем близька до їхньої майбутньої професійної діяльності. Під час волонтерської діяльності майбутні фахівці розвивають професійно-особистісні риси такі як: емпатія, толерантность, терплячість, педагогічний оптимізм, альтруїзм, емоційну відкритість. Залучення студентів до проектування своєї освіти може, з одного боку, зміцнювати професійну мотивацію, а з іншого – бути зразком для побудови життєвої і професійної стратегії. Саме тому залучення студентів до волонтерства є однією із важливих умов розвитку професійної компетентності майбутніх фахівців.

Ключові слова: *волонтер, волонтерська діяльність, готовність до волонтерської діяльності, залучення іноземних студентів, програма для студентів, соціономічні спеціальності.*

Населення України гостро потребує волонтерської діяльності серед молоді у різних сферах суспільного життя, зокрема, у галузі освіти. Сприяють активізації допомоги на добровільних засадах загострення актуальних соціальних проблем та відсутність досконалої системи надання необхідних послуг

вразливим верствам населення. Існує багато визначень волонтерства та волонтерської діяльності, але основоположною є здатність людини безкорисливо виконувати роботу на благо іншої людини чи суспільства. Законом України «Про волонтерську діяльність» визначено, що волонтерство – це добровільна, соціально спрямована, неприбуткова діяльність, що здійснюється шляхом надання волонтерської допомоги [6]. Волонтерська діяльність іноземних студентів соціономічних спеціальностей, на наш погляд, є важливою частиною їх професійної підготовки. Саме в ролі волонтерів студенти отримують перший активний досвід взаємодії з дітьми та дорослими, які постраждали внаслідок війни на території України. Під час волонтерської діяльності майбутні фахівці розвивають професійно-особистісні риси емпатії, толерантності, терплячості, педагогічного оптимізму тощо. В цілому залучення здобувачів вищої освіти до волонтерства є однією із важливих умов розвитку професійної компетентності майбутніх фахівців.

Верховна Рада України 31 травня 2022 року прийняла важливі рішення щодо розвитку волонтерського руху в Україні та підтримки діяльності волонтерів в умовах війни. Народні депутати України проголосували за: прийняття за основу з доопрацюванням положень відповідно до ч.1 ст.116 Регламенту Верховної Ради України та зі скороченням строку підготовки до другого читання проекту Закону про внесення змін до Закону України «Про волонтерську діяльність» щодо підтримки волонтерської діяльності за реєстр. № 7363.

Станом на 30 травня 2022 року Національна соціальна сервісна служба України надає інформацію про 719 організацій та установ на території України, що залучають до своєї діяльності волонтерів, зокрема іноземців, для провадження волонтерської діяльності на території України.

Мета роботи – розробка програми розвитку готовності іноземних студентів соціономічних спеціальностей до волонтерської діяльності в Україні, а також формування у студентської молоді соціальної активності, навичок усвідомленого та активного вибудовування власного професійного життя.

Вагомий внесок у становлення теорії волонтерської роботи в Україні, розробку теоретичних та методологічних засад зроблено О. Безпалько, Н. Заверико, О. Зима, Н. Івченко, Г. Лактіоновою, Т. Лях, Л. Міщик, А. Харченко та ін.; концептуальні засади професійно-педагогічної підготовки освітянських кадрів досліджували А. Капська, В. Радул, В. Сагарда, Є. Холостова та ін.; роль волонтерства в професійному становленні майбутніх педагогів, психологів, дефектологів тощо розглядали Н. Малярчук, О. Мальцева, С. Сосновська, І. Яковлева та ін. Водночас залучення іноземних студентів соціономічних спеціальностей до волонтерської діяльності в Україні потребує детального вивчення та спеціальної підготовки.

Як стверджує С. Гвоздій, соціономічні (ті, що допомагають) професії (від лат. society – суспільство) – це професії, які в процесі діяльності ґрунтуються на спілкуванні типу «людина–людина». Людина або група людей для представників соціономічних спеціальностей є не соціальним середовищем виробничої сфери, а предметом професійної діяльності. Згідно з таким твердженням, соціономічні професії асоціюються з вивченням і поясненням соціальних стосунків, соціального розвитку суспільства, впливом на соціальні процеси на різних рівнях соціальної взаємодії [5]. Саме тому доречним вважа-ємо визначення Л. Буркової: соціономічні професії − «це професії, що вирішують професійні завдання, пов'язані з соціальними стосунками в суспільстві, зміст яких зосереджено на їх розвитку, регуляції, дослідженні соціальних закономірностей і тенденцій, збереженні, трансформації історично визначених і прийнятих у суспільстві форм культури й традицій на всіх рівнях соціальної вза-ємодії … психолог, педагог, соціальний педагог, соціальний працівник, журналіст, політолог, соціолог, юридичні професії» [7, с. 72].

Вживання словосполучення «соціономічні спеціальності» чи «соціономічні професії» не змінює загального змісту ідеї професій соціономічного профілю.

Професійно-особистісні якості майбутнього фахівця соціономічної спеціальності – це стійкі риси його свідомості й поведінки, є результатом усвідомлення сутності своєї професійної діяльності, волонтерської роботи й вироблення відповідних способів професійної поведінки. Виходячи з цього, зовнішній механізм процесу формування цих якостей у студентів має полягати в комплексному поєднанні змісту підготовки до виконання професійних функцій засобами волонтерської роботи, методів і прийомів переконання, що розкривають професійно-етичне значення відповідних моральних норм і принципів цієї роботи і включенні студентів у відповідні види практичної діяльності в Україні[2].

В. Іваненко вважає, що залучати до волонтерства студентів потрібно з перших курсів навчання, щоб вони починали осмислення його сутності, розуміли зв'язок між цілями й завданнями обраної професії, а також залучались до організації роботи з розвитку ціннісних та професійних орієнтирів. «Підготовка студентів до майбутньої професії засобами волонтерської роботи можлива, якщо переосмислити організацію волонтерства у вищій школі, а також визначити мету, зміст навчання волонтерів, та у практичному аспекті – формувати готовність студентів до доброчинної та професійної діяльності у контексті особистісно-орієнтованої парадигми освіти, включаючи і вирішення проблеми інклюзивного навчання дітей та студентів з особливими потребами», – зазначає В. Іваненко.

Підготовка майбутніх фахівців соціономічних спеціальностей до роботи на волонтерських засадах в умовах військових дій повинна ураховувати мотиви студентів до роботи, набуття майбутніми волонтерами знань

про особливості роботи в обрані ними сфері, відображати етичну культуру, психолінгвістичну компетентність людини, вміння студентів до рефлексії, самооцінки, оцінки діяльності інших [5].

Для розвитку у студентів-іноземців важливих професійних і особистісних якостей, необхідних для здійснення діяльності шляхом волонтерської роботи в Україні З. Бондаренко вважає за доцільне використовувати *метод тренінгів.* Процедура тренінгових занять містить пошук мотивів, за яких особистість здійснює волонтерську роботу; аналіз причин, що перешкоджають здійсненню волонтерської роботи; створення моделі особистості фахівця; підведення підсумків [7].

З метою активізації участі студентів у тренінгах, оптимізації їх взаємодії у тренінговій групі, розвитку професійних і особистісних якостей важливим є дотримання принципів: активності кожного учасника; зворотного зв’язку, який має бути аргументованим, інформативним, персоніфікованим; довірливого й відкритого спілкування, заснованого на доброзичливості і готовності до взаємодії; конфіденційності як гарантії збереження змісту спілкування в межах групи тощо. Варто, щоб студенти-волонтери мали належні особистісні якості та відповідні моделі поведінки, які б сприяли результативності волонтерської роботи.

Ми пропонуємо програму розвитку готовності іноземних студентів соціономічних спеціальностей до волонтерської діяльності в Україні.

Пояснювальна записка

Інноваційною формою організації студентського життя у вищому закладі освіти та підготовки студентів до майбутньої професійної діяльності є волонтерська діяльність. Волонтером може бути людина, яка добровільно, не переслідуючи корисливих цілей, займається діяльністю на благо суспільства, не отримуючи за це жодної грошової винагороди. Волонтерська діяльність – це робота спрямована на добровільне надання допомоги тим, хто її потребує.

Мета програми: створити умови для розвитку готовності іноземних студентів соціономічних спеціальностей до волонтерської діяльності в Україні.

Завданнями програми є отримання іноземними студентами теоретичних і практичних знань щодо організації діяльності волонтерських груп та формування вмінь зійснювати волонтерську діяльність з постраждалими верствами населення.

Форма роботи – тренінгове заняття. *Програма складається з* 10 тренінгових занять. *Тривалість тренінгу* – 45 хвилин.*Частота проведення занять* – 1 рази на тиждень протягом 3 місяців.

Розробка програми здійснювалась з урахуванням основоположних засад, на яких базується волонтерська діяльність, а саме: добровільність і доброчинність; законність; гуманність і гідність; спільність інтересів і рівність прав її учасників; гласність; відповідальність; конфіденційність.

Реалізація завдань програми також передбачала урахування принципів психолого-педагогічної роботи з різними категоріями населення України:

– врахування вікових, психологічних й індивідуальних особливостей людини;
– комплексності методів впливу на дитину, підлітка або дорослу людину;
– активного залучення сім’ї дитини постраждалого;
– опори на різні рівні організації психічних процесів;
– принцип «від простого до складного»;
– принцип індивідуального підходу;
– принцип систематичності та послідовності.

Зміст програми

Програма складалася з *трьох змістовних модулів*, що відповідають основним компонентам готовності іноземних студентів соціономічних спеціальностей до волонтерської діяльності в Україні. таких, як: когнітивний; поведінковий; емоційно-мотиваційний.

Тренінг – це форма групової роботи, що передбачає активну участь і творчу взаємодію учасників між собою і з тренером. Тренінгова група – це спеціально створена група, учасники якої за допомогою тренера є включеними в інтенсивну міжособистісну взаємодію, спрямовану на досягнення конкретної мети та вирішення поставлених тренером завдань [7].

Під час проведення занять важливою є оптимальна організація тренінгового простору. Студентська аудиторія, в якій планується проведення тренінгових занять, має містити достатньо простору та світла, бути безпечною та зручною для рухливої діяльності учасників тренінгу. З меблів мають бути стільці для студентів розставлені по колу та необхідне обладнання, яке готується завчасно до кожного заняття, а саме: ноутбук, проектор, мультимедійний екран, звукові колонки, дошка, крейда, ватман, аркуші формату А4, бейджики, ручки, олівці, фарби, маркери, пензлики, склянки для води, клейка стрічка та ін.

Форма проведення тренінгу має істотне значення, однак головним є його зміст. Зміст тренінгу, на наш погляд, повинен:

– орієнтуватися на досягнення визначеної мети;
– опиратись на результатах сучасних наукових досліджень;
– давати відповіді на реальні потреби і проблеми учасників тренінгу, як майбутніх волонтерів;
– впливати на формування цінностей, знань, умінь і навичок, які є основою поведінки.

Таблиця

Структура програма розвитку готовності іноземних студентів соціономічних спеціальностей до волонтерської діяльності в Україні

Змістовний модуль	Тематика занять	Мета
Когнітивний	Заняття № 1 «Волонтерство – це…»	Познайомити студентів з поняттями «волонтер», «волонтерство», «волонтерськи рух»; визначити мету, завдання та значення волонтерської діяльності у сучасному суспільстві.
	Заняття № 2 «Сучасний стан волонтерства в Україні»	Розкрити ретроспективу розвитку волонтерства в Україні та за кордоном; спільно з студентами визначити актуальні соціальні проблеми
	Заняття № 3 «Волонтерство як ресурс сучасної України»	Визначити роль волонтерської діяльності в умовах війни; окреслити форми волонтерської допомоги постраждалим верствам населення
Поведінковий	Заняття № 4 «Волонтерська діяльність: форми і методи»	Познайомити студентів з основними формами і методами волонтерської діяльності за допомогою тренінгових вправ та ігор
	Заняття № 5 «Розвиток волонтерських здібностей»	Розвинути здібності до волонтерства у іноземних студентів соціономічних спеціальностей за допомогою тренінгових вправ, ігор, проективних та арт-терапевтичних технік
	Заняття № 6 «Подолання соціальних стериотипів»	Розкрити основні соціальні стереотипи щодо волонтерства та їх подолати за допомогою тренінгових вправ, ігор, проективних та арт-терапевтичних технік
Емоційно-мотиваційний	Заняття № 7 «Мотивація волонтера»	Розвинути у майбутніх волонтерів з різних країн світу мотивацію поглиблення професійних знань, вмінь та навичок за допомогою волонтерської діяльності
	Заняття № 8 «Моральний світ волонтера»	Сформувати уявлення у іноземних студентів про моральний світ волонтера за допомогою проективних та арт-терапевтичних технік
	Заняття № 9 «Особистість волонтера»	Розвивинути особлистість іноземних студентів як майбутніх волонтерів в Україні за допомогою вправ та арт-терапевтичних технік
	Заняття № 10 «Я і волонтерство»	Сформувати у майбутніх фахівців соціономічних спеціальностей образ себе у ролі волонтера за допомогою групових вправ та арт-терапевтичних технік. Підбити пісумки тренінгової програми.

Тренінг проводить тренер (ведучий), який вибудовує комунікацію з учасниками «на рівних» та перекладач (при потребі), які є такими самими членами тренінгової групи, як і студенти. Але одночасно тренер є й каталізатором усіх процесів, що відбуваються в тренінговій групі у процесі досягнення визначеної мети заняття (має аналізувати стан та переживання кожного учасника). Тренер відрізняється від інших учасників тренінгу тим, що:

– володіє знаннями та досвідом щодо обговорення означеної теми;
– уміє працювати з аудиторією;
– знає методику проведення тренінгових занять;
– вміє регулювати групові процеси, знає, як зацікавити учасників, знизити рівень напруження, спрямувати групу на конструктивне розв'язання проблем тощо;
– застосовує методи оцінювання результатів тренінгу.

Проведення тренінгового заняття відбувається за певною структурою. Зазвичай мета та завдання тренінгу є основою для складання плану його проведення. Структурними компонентами тренінгового заняття є вступна, основна і заключна частина.

Вступна частина є важливим і обов'язковим елементом кожного тренінгового заняття і займає не більше 10-20 хвилин. Вона передбачає вирішення таких завдань:

1. актуалізація матеріалу попереднього тренінгового заняття (отримання зворотного зв'язку). Зазвичай це відбувається у формі опитування (*«Що вам запам'яталось з минулого заняття?»)* або експрес-перевірки домашнього завдання;

2. актуалізація теми поточного тренінгу і з'ясування очікувань. Завдання цього етапу – допомогти студентам актуалізувати наявні знання із заданої теми і сформулювати результати, яких вони хочуть досягти в ході її вивчення. Усвідомлення результатів навчання та їх особистої користі підвищує мотивацію студентів;

3. створення доброзичливої та продуктивної атмосфери (цей етап називають загальним терміном «знайомство», він проходить у формі само- чи взаємопрезентації учасників тренінгу);

4. підтримання демократичного регламенту та дисципліни шляхом прийняття, уточнення або повторення правил роботи в групі.

Застосування даної системи тренінгових занять з метою підготовки іноземних студентів соціономічних спеціальностей до волонтерської діяльності в Україні на наш погляд дає можливість активізувати весь спектр особистісних і професійно значущих якостей волонтера, його знань, умінь і навичок – з одного боку, та доступно отримати допомогу усім постраждалим громадянам України. Пріоритетним напрямом подальшого дослідження є апробація розробленої програми підготовки до волонтерської діяльності іноземних студентів соціономічних спеціальностей.

Висновки. Визначено, що волонтерська діяльність студентів – майбутніх фахівців допомагаючи професій є невід'ємною частиною їх професійної підготовки. Саме в ролі волонтерів студенти отримують перший активний досвід взаємодії з дітьми, постраждалими в наслідок війни. Сприяють активізації допомоги на добровільних засадах загострення актуальних соціальних проблем та відсутність досконалої системи надання необхідних послуг вразливим верствам населення. Проблема залучення іноземної студентської молоді до волонтерської діяльності в Україні звучить досить гостро. Адже студентський вік на думку вчених є «визначальним», бо саме у цей період формується світогляд особистості. Волонтерство безпосередньо впливає на формування ціннісних орієнтирів студенства. Крім того залучення молоді до волонтерської діяльності дозволяє удосконалити їх професійну підготовку, а ще, допомагає подолати наслідки стрес факторів серед населення України.

Перспективним напрямом подальшого дослідження є апробація розробленої програми підготовки іноземних студентів соціономічних спеціальностей до волонтерської діяльності в Україні з метою підтвердження її ефективності.

Використана література:

1. Браніцька Т. Р. Загальна характеристика фахівця соціономічної професії. Збірник наукових праць Хмельницького інституту соціальних технологій Університету «Україна», 2012. № 6. С. 25-28.
2. Гвоздій С. П. Підготовка майбутніх фахівців соціономічних спеціальностей до безпеки життя і професійної діяльності як соціально-педагогічна проблема. *Педагогіка безпеки*. 2016. № 1. С. 40-48
3. Капська А.Й. Стратегічний підхід до організації діяльності волонтерських груп. навч. посіб. Київ: Слово, 2011. 379 с.
4. Корнієвський О.А. Волонтерський рух: світовий досвід та українські громадянські практики: аналіт. доп. Київ: НІСД, 2015. 36 с.
5. Лях Т.Л. Волонтерство в соціально-педагогічній діяльності: навч. посіб. Київ: Академвидав, 2013. 456 с.
6. Постанова ВРУ «Про прийняття за основу проекту Закону України про внесення змін до Закону України «Про волонтерську діяльність» щодо підтримки волонтерської діяльності» URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2281-20#Text
7. Школа волонтерів: навчальний посібник / За заг. ред. Г.С. Скитьової [Авторський колектив: Брик Я.А., Говорун Н. В., Дементьєв В.В., Лащук О.М., Мельник О.В., Потій О.В., Скитьова Г.С., Тищенко М.П.] Київ, 2016. 166 с.
8. Тохтарова І.М. Волонтерський рух в Україні: шлях до розвитку громадянського суспільства як сфери соціальних відносин. Підручник. Київ, 2014. 356 с.
9. Шумакова О.С. Зміст волонтерської діяльності студентів-волонтерів ВНЗ. Київ : Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка, 2013. 302 с.

References:

1. Branitska T. R. (2012) Zahalna kharakterystyka fakhivtsia sotsionomichnoi profesii [General characteristics of a specialist in the socionomic profession]. Zbirnyk naukovykh prats Khmelnytskoho instytutu sotsialnykh tekhnolohii Universytetu «Ukraina». № 6. S. 25-28. [in Ukrainian]
2. Hvozdii S. P. (2016) Pidhotovka maibutnikh fakhivtsiv sotsionomichnykh spetsialnostei do bezpeky zhyttia i profesiinoi diialnosti yak sotsialno-pedahohichna problema [Training of future specialists in socionomic specialties for life safety and professional activity as a socio-pedagogical problem]. Pedahohika bezpeky. № 1. S. 40-48 [in Ukrainian]
3. Kapska A.I. (2011) Stratehichnyi pidkhid do orhanizatsii diialnosti volonterskykh hrup [A strategic approach to organizing the activities of volunteer groups]. navch. posib. Kyiv: Slovo. 379 s. [in Ukrainian]
4. Korniievskyi O. A. (2015) Volonterskyi rukh : svitovyi dosvid ta ukrainski hromadianski praktyky [Volunteer movement: world experience and Ukrainian civic practices]. analit. dop. Kyiv : NISD. 36 s. [in Ukrainian]
5. Liakh T. L. (2013) Volonterstvo v sotsialno-pedahohichnii diialnosti [Volunteering in socio-pedagogical activities]. navch. posib. Kyiv: Akademvydav. 456 s. [in Ukrainian]
6. Postanova VRU «Pro pryiniattia za osnovu proektu Zakonu Ukrainy pro vnesennia zmin do Zakonu Ukrainy «Pro volontersku diialnist» shchodo pidtrymky volonterskoi diialnosti» [Resolution of the Verkhovna Rada "On Adopting as a Basis the Draft Law of Ukraine on Amendments to the Law of Ukraine "On Volunteering" Regarding Support of Volunteering"] (31.05.2022) [in Ukrainian]
7. Shkola volonteriv [School of volunteers: navchalnyi posibnyk] / Za zah. red. H.S. Skytovoi [Avtorskyi kolektyv: Bryk Ya.A., Hovorun N. V., Dementiev V.V., Lashchuk O.M., Melnyk O.V., Potii O.V., Skytova H.S., Tyshchenko M.P.] Kyiv. 166 s.
8. Tokhtarova I. M. (2014) Volonterskyi rukh v Ukraini : shliakh do rozvytku hromadianskoho suspilstva yak sfery sotsialnykh vidnosyn [The volunteer movement in Ukraine: the way to the development of civil society as a sphere of social relations]. pidruch. Kyiv. 356 s. [in Ukrainian]
9. Shumakova O. S. (2013) Zmist volonterskoi diialnosti studentiv-volonteriv VHZ [The content of volunteer activities of student volunteers of VHZ]. Visnyk LHU imeni Tarasa Shevchenka. Kyiv. 302 s. [in Ukrainian]

Hevchuk N., Zhyliak N. The program for the development of foreign students readiness of socionomic specialties for the volunteer activities in Ukraine

It was analyzed that the innovative form of student`s life organization in the institution of higher education and preparation of the students for the future professional activity is a volunteering. It was justified that a volunteer can be a person, who voluntarily, without pursuing selfish goals, engages in activities for the benefit of society, without receiving any monetary reward for it. It is noted that volunteering – is a work, aimed at voluntarily providing assistance to those who need. Volunteering is a socio-pedagogical phenomenon, as it is considered as a system of mutual relationships between people, voluntary provision of social, pedagogical and psychological assistance to the affected population groups of Ukraine. It was determined, that the range of personal qualities of students is very large and wide: everyone has own character, individual psychological peculiarities, own live experience, which enriches, during educational activity the institution of higher education. It had been proved that the involving of the student into the volunteering activity helps to improve oneself, to find one`s professional purpose. Main motive of future specialists` participation in volunteering activity is a realization of personal professional ambitions and opportunities of the student. It was created the program for the development of foreign students` readiness of socionomic specialties for the volunteering activity in Ukraine.

In Ukraine, student volunteer groups operate at almost every higher education institution, centers of social services for families, children and youth, numerous public organizations, carrying out mainly social and pedagogical work in preventive, educational, rehabilitation, recreational, informational, security and protective and social and household directions. Students of various types of educational institutions perform volunteer work during internships. After its completion, many of them continue to work as volunteers in an organization whose profile is close to their future professional activity. During volunteer activities, future specialists develop professional and personal traits such as: empathy, tolerance, patience, pedagogical optimism, altruism, emotional openness. Involvement of students in the design of their education can, on the one hand, strengthen professional motivation, and on the other hand, be a model for building a life and professional strategy. That is why the involvement of students in volunteering is one of the important conditions for the development of professional competence of future specialists.

Key words: *volunteer, volunteer activity, readiness for the volunteering activity, involving of foreign student, the program for the students, socionomic specialties.*

УДК 378:016:373
DOI https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2022.88.12

Гнатовська К. С.

ФОРМУВАННЯ ТОЛЕРАНТНОСТІ У МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ У ЗВО

Стаття присвячена проблемі формування толерантності у майбутніх педагогів у процесі навчання в закладах вищої освіти. З'ясовано, що формування толерантності у майбутніх педагогів у процесі навчання у ЗВО є важливою соціальної категорією і виявляється у становленні прийняття іншої людини, орієнтації на емпатичне розуміння, на відкрите і довірче спілкування. Толерантність педагога визначається, як здатність зрозуміти і прийняти учня таким, який він є, визнати у ньому носія інших цінностей, логіки мислення, форм поведінки. Визначено, що педагогічна толерантність є професійно важливою якістю педагога, що впливає на ефективність його праці, а також на стосунки з усіма суб'єктами освітнього процесу з погляду професійного становлення. Визначено, що процес формування толерантності майбутніх педагогів є складним і довготривалим, що забезпечує їхню готовність до гуманістичної взаємодії із суб'єктами педагогічного процесу. Формування толерантності в майбутніх педагогів у процесі навчання у закладах вищої освіти включає когнітивний, перцептивно-афективний і поведінковий компоненти. З'ясовано, що на формування толерантності впливає низка факторів: соціальне середовище,чинні в суспільстві стереотипи й уявлення, система виховання та взаємини між людьми, система цінностей, на які особистість орієнтована і таке інше. Зазначено, що формування толерантності має ґрунтуватися на таких прийомах, як: повідомлення теоретичних відомостей про сутність цього явища, дискусійні форми роботи, конструювання та аналіз життєвих і педагогічних ситуацій, аналіз матеріалів художньої літератури, кінофільмів та інших видів мистецтва, рольові ігри. Визначено основні чинники, які сприяють вихованню толерантності майбутніх педагогів у процесі навчання у закладі вищої освіти, представлено узагальнену програму формування толерантності у виші.

Ключові слова: *толерантність, суспільство, процес, учитель, майбутній педагог, моральність, виховання, компоненти, чинники, заклад вищої освіти.*

Процеси інтеграції та глобалізації, що відбуваються в сучасному світі, сприяють зростанню активної взаємодії різних культур та держав. Мобільність населення земної кулі перетворює багато країн у полікультурні спільноти, гармонійний розвиток яких можливий лише на принципах рівноправності, рівноцінності та толерантного ставлення одне до одного. Перетворення, що відбуваються в українському суспільстві, поставили перед професійною школою проблему підготовки фахівців, здатних орієнтуватися в полікультурному світі, розуміти його цінності та сенси, взаємодіяти з представниками